YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO

17 päivänä heinäkuuta 1997 *

Asiassa C-334/95,

jonka Finanzgericht Hamburg (Saksa) on saattanut EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla yhteisöjen tuomioistuimen käsiteltäväksi saadakseen tässä kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevassa asiassa

Krüger GmbH & Co. KG

vastaan

Hauptzollamt Hamburg-Jonas

ennakkoratkaisun maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68 (EYVL L 148, s. 13) 17 artiklan 1 kohdan pätevyydestä, sellaisena kuin kyseinen asetus oli muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1987 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3904/87 (EYVL L 370, s. 1), kun kyseistä 17 artiklan 1 kohtaa luetaan yhdessä asetuksen liitteen kanssa, ja niistä seurauksista, joita pätemättömyyden mahdollisella toteamisella on, sekä yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1) 244 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan tulkinnasta,

* Oikeudenkäyntikieli: saksa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN,

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J. L. Murray ja L. Sevón sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet, G. Hirsch, P. Jann, H. Ragnemalm ja R. Schintgen (esittelevä tuomari),

julkisasiamies: M. B. Elmer,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon kirjalliset huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

— Krüger GmbH & Co. KG, edustajanaan asianajaja H. J. Priess, Bryssel,

— Hauptzollamt Hamburg-Jonas, edustajanaan Regierungsdirektor, Vorsteher des Hauptzollamts E. von Reden,

— Euroopan unionin neuvosto, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies J.-P. Hix,

— Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehenään oikeudellisen yksikön virkamies K.-D. Borchardt,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan Krüger GmbH & Co. KG:n, neuvoston ja komission 21.1.1997 pidetyssä istunnossa esittämät suulliset huomautukset,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.4.1997 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Finanzgericht Hamburg on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle 21.9.1995 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 23.10.1995, EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan nojalla kuusi ennakkoratkaisukysymystä maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68 (EYVL L 148, s. 13) 17 artiklan 1 kohdan pätevyydestä, sellaisena kuin kyseinen asetus oli muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1987 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3904/87 (EYVL L 370, s. 1, jäljempänä asetus N:o 804/68), kun kyseistä 17 artiklan 1 kohtaa luetaan yhdessä asetuksen liitteen kanssa, ja niistä seurauksista, joita pätemättömyyden mahdollisella toteamisella on, sekä yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (EYVL L 302, s. 1, jäljempänä yhteisön tullikoodeksi) 244 artiklan ja EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan tulkinnasta.

2 Nämä kysymykset on esitetty riita-asiassa, jossa asianosaisina ovat Krüger GmbH & Co. KG (jäljempänä Krüger) ja Hauptzollamt Hamburg-Jonas (jäljempänä Hauptzollamt) ja joka koskee maitotuotteiden osalta maksetun vientituen palauttamista.

3 Asetuksen N:o 804/68 17 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Siinä määrin kuin on tarpeen sallia — — (maito)tuotteiden vienti joko sellaisenaan tai liitteessä lueteltuina tavaroina — — näiden tuotteiden kansainvälisen kaupan hintojen perusteella, voidaan näiden hintojen ja yhteisön hintojen välinen erotus korvata vientituella."

4 Asetuksen N:o 804/68 liitteessä, joka koskee sellaisia tuotteita, joiden osalta voidaan maksaa vientitukea, todetaan muun muassa seuraavaa:

CN-koodi	Tavaran kuvaus
2101 10:stä	Kahviin perustuvat valmisteet

5 Pääasian riidan tosiseikkojen tapahtumahetkellä yhdistetyn nimikkeistön alanimike 2101 10, sellaisena kuin kyseinen nimikkeistö oli tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista 23 päivänä heinäkuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 (EYVL L 256, s. 1) liitteessä, sellaisena kuin kyseinen liite oli

muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2505/92 (EYVL L 267, s. 1), koski seuraavia tavaroita:

CN-koodi	Tavaran kuvaus
2101 10	— kahviuutteet, -esanssit ja -tiivisteet sekä näihin uutteisiin, esansseihin tai tiivisteisiin tai kahviin perustuvat valmisteet:
	— — uutteet, esanssit ja tiivisteet:
2101 10 11	— — — kahviin perustuvan kuiva-aineen pitoisuus vähintään 95 painoprosenttia
2101 10 19	— — — muut
	— — valmisteet:
2101 10 91	— — — joissa ei ole lainkaan maitorasvaa tai -proteiinia, sakkaroosia, isoglukoosia, glukoosia tai tärkkelystä taikka joissa on vähemmän kuin 1,5 painoprosenttia maitorasvaa, vähemmän kuin 2,5 painoprosenttia maitoproteiinia, vähemmän kuin 5 painoprosenttia glukoosia tai tärkkelystä
2101 10 99	— — — muut

6 Asetuksen N:o 2658/87 liitteen I ja II muuttamisesta 20 päivänä joulukuuta 1994 annetussa komission asetuksessa (EY) N:o 3115/94 (EYVL L 345, s. 1), joka annettiin GATTin vuoden 1994 neuvottelukierroksen johdosta, tehtiin ero sellaisten "valmisteiden", jotka perustuivat kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin ja jotka kuuluivat uuteen alanimikkeeseen 2101 10 92, ja "muiden" valmisteiden välille, jotka kuuluivat uuteen alanimikkeeseen 2101 10 98. Aiemmat alanimikkeet 2101 10 91 ja 2101 10 99 poistettiin.

7 Yhteisön tullikoodeksin 1 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Tullilainsäädäntö käsittää tämän koodeksin sekä sen soveltamiseksi yhteisön tasolla tai kansallisella tasolla annetut säännökset. Tullikoodeksia sovelletaan, sanotun kuitenkaan rajoittamatta muita aloja koskevien erityissäännösten soveltamista,

— yhteisön ja kolmansien maiden väliseen kauppaan,

— — —."

8 Yhteisön tullikoodeksin 161 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Vientimenettelyssä yhteisötavara voidaan viedä yhteisön tullialueelta.

Viennissä sovelletaan vientimuodollisuuksia, kauppapoliittiset toimenpiteet mukaan luettuina, sekä tarvittaessa vientitulleja."

9 Yhteisön tullikoodeksin 243 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

"Henkilöllä on oikeus hakea muutosta itseään suoraan ja henkilökohtaisesti koskevaan tullilainsäädännön soveltamiseen liittyvään tulliviranomaisten päätökseen."

10 Yhteisön tullikoodeksin 244 artiklassa säädetään seuraavaa:

"Muutoksenhaku ei estä riidanalaisen päätöksen täytäntöönpanoa.

Tulliviranomaisten on kuitenkin lykättävä päätöksen täytäntöönpanoa kokonaan tai osittain, jos niillä on perusteltua syytä epäillä, että riidanalainen päätös ei ole tullilainsäädännön mukainen, tai jos on olemassa vaara, että asianomaiselle aiheutuu siitä vahinkoa, joka ei ole korvattavissa.

Jos riidanalaisen päätöksen perusteella on kannettava tuonti- tai vientitulleja, täytäntöönpanoa voidaan lykätä, jos tullien maksamisesta on annettu tai annetaan vakuus — — ."

11 Kansallisen tuomioistuimen käsiteltävänä olevan asian asiakirja-aineistosta ilmenee, että Krüger vei vuonna 1993 kuorimattomasta maidosta valmistetusta maitojauheesta ja kahviuutteista koostuvaa seosta, jonka kaupallinen nimi oli "Cappuccino Tasse". Tulliselvityksessä Krüger ilmoitti tavaran asianmukaisesti pikaelintarvikkeeksi, jota nimitetään "Cappuccinoksi" ja joka kuuluu tariffin alanimikkeeseen 2101 10 99.

12 Hauptzollamt myönsi Krügerille vientitukea 89 411 Saksan markkaa (DEM) niiden kuoritun maidon tai kuoritusta maidosta valmistetun maitojauheen määrien osalta, joita kyseisen tuotteen valmistuksessa oli käytetty.

13 Krüger pyysi 3.2.1994 päivätyllä kirjeellään Hauptzollamtia ilmoittamaan, miksi Krügerin tytäryhtiölle ei myönnetty vientitukea samankaltaisen tuotteen viennin osalta.

14 Hauptzollamt ilmoitti 11.2.1994 Krügerille, että yhteisön säännöstön mukaan vientitukea voitiin maksaa kahviin perustuviin elintarvikevalmisteisiin sisältyvän kuoritun maidon osalta mutta ei sellaisen maidon osalta, joka sisältyi kahviuutteisiin, -esansseihin tai tiivisteisiin perustuviin elintarvikevalmisteisiin.

15 Hauptzollamt katsoi, että Krügerille aiemmin myönnetyt vientituet oli maksettu sille virheellisesti, ja se vaati 30.5.1994 tekemällään päätöksellä Krügeria palauttamaan 89 411 DEM.

16 Krüger vetosi yhteisön tullikoodeksin 244 artiklan toiseen kohtaan ja haki Finanzgericht Hamburgilta tämän päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä.

17 Finanzgericht Hamburg hyväksyi tämän hakemuksen 21.9.1995 tekemällään päätöksellä sillä perusteella, että oli hyviä syitä epäillä kyseisen päätöksen pätevyyttä. Kansallinen tuomioistuin näet katsoi, että asetus N:o 804/68 saattaisi olla EY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan vastainen, koska asetuksen perusteella ei voida myöntää vientitukea kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin perustuviin elintarvikevalmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta.

18 Riidan merkittävyyden takia Finanzgericht Hamburg salli *Finanzgerichtsordnungin* (oikeudenkäyntiä veroasioita käsittelevissä tuomioistuimissa koskeva laki) 128 §:n 3 momentin toisen kohdan ja 115 §:n 2 momentin 1 kohdan yhdessä luettujen säännösten perusteella kantajan hakea Bundesfinanzhofissa muutosta päätöksen täytäntöönpanon lykkäämistä koskevaan välitoimipäätökseen. Finanzgericht Hamburg epäili kuitenkin, onko tämän salliminen sopusoinnussa perustamissopimuksen 177 artiklan toisen kohdan kanssa.

19 Finanzgericht Hamburg esitti tässä samassa päätöksessään yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Ovatko asetuksen (ETY) N:o 804/68 säännökset sekä asetuksen liite, sellaisena kuin kyseinen liite on muutettuna asetuksella (ETY) N:o 374/92, EY:n perustamissopimuksen 40 artiklan 3 kohdan toisen alakohdan vastaisia ja tämän vuoksi pätemättömiä siltä osin kuin niiden perusteella ei voida myöntää vientitukea yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10 kuuluvien, kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin perustuviin elintarvikevalmisteisiin sisältyvän maidon tai maitotuotteiden osalta?

2) Estääkö syrjintäkiellon rikkominen sellaisten vientitukien palauttamisen vaatimisen, jotka on myönnetty yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10 kuuluviin, kahviuutteista valmistettuihin elintarvikevalmisteisiin sisältyvän maidon tai maitotuotteiden osalta?

3) Soveltuuko asetuksen (ETY) N:o 2913/92 (tullikoodeksi) 244 artikla sellaisten päätösten täytäntöönpanon lykkäämiseen, joissa vaaditaan vientituen palauttamista?

4) Jos vastaus kolmanteen kysymykseen on myöntävä, arvioidaanko täytäntöönpanon lykkäämistä niissä tapauksissa, joissa päätöksen perusteena olevan yhteisön oikeuden säännösten pätevyyttä voidaan epäillä, tullikoodeksin 244 artiklan perusteella vai jollain muulla arviointiperusteella, ja jos sitä on arvioitava joillakin muilla arviointiperusteilla, niin millä?

5) Jos vastaus kolmanteen kysymykseen on kieltävä, minkä arviointiperusteiden perusteella on arvioitava täytäntöönpanon lykkäämistä niissä tapauksissa, joissa päätöksen perusteena olevien yhteisön oikeuden säännösten pätevyyttä voidaan epäillä?

6) Onko EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan toista kohtaa tulkittava siten, että sen perusteella ei ole mahdollista nyt tarkasteltavana olevan tapauksen kaltaisissa tapauksissa muutoksen hakeminen Finanzgerichtin päätökseen sen mukaisesti kuin *Finanzgerichtsordnung*in 128 3 momentin toisessa virkkeessä yhdessä 115 §:n 2 momentin 1 kohdan kanssa säädetään?"

Ensimmäinen ja toinen ennakkoratkaisukysymys

20 Kahdella ensimmäisellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy yhteisöjen tuomioistuimelta, onko asetus N:o 804/68 pätevä siltä osin kuin siinä kohdellaan maitotuotteiden vientituen osalta kahviin perustuvia valmisteita sekä kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin perustuvia valmisteita eri tavalla; lisäksi se kysyy, mitä seurauksia tämän asetuksen pätemättömyyden mahdollisella toteamisella on.

21 Esittäessään nämä kysymykset Finanzgericht Hamburg lähtee siitä olettamuksesta, että tämä erilainen kohtelu johtuu asetuksen N:o 804/68 17 artiklan 1 kohdan ja kyseisen asetuksen liitteen sanamuodosta, kun kyseistä kohtaa ja liitettä luetaan yhdessä yhdistetyn nimikkeistön kanssa.

22 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välille perustamissopimuksen 177 artiklalla luodussa yhteistyömenettelyssä yhteisöjen tuomioistuimen tehtävänä on antaa kansalliselle tuomioistuimelle hyödyllinen vastaus, jonka perusteella kansallinen tuomioistuin voi ratkaista siinä vireillä olevan riidan.

23 Yhteisöjen tuomioistuimen on tämän vuoksi muotoiltava uudelleen sille esitetyt kysymykset tai tutkittava, ratkeaako yhteisön oikeuden jonkin säännöksen pätevyyttä koskeva kysymys kyseisen säännöksen oikean tulkinnan perusteella.

24 Tämän ennakkoratkaisukysymysten esittämistä koskevan päätöksen osalta on ensinnäkin arvioitava, onko asetuksen N:o 804/68 17 artiklan 1 kohtaa, kun sitä luetaan yhdessä kyseisen asetuksen liitteen kanssa, jossa viitataan yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10, tulkittava siten, että vientitukea voidaan myöntää ainoastaan kahviin perustuviin valmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta mutta ei niiden maitotuotteiden osalta, joita sisältyy kahviuutteisiin, -esansseihin ja tiivisteisiin perustuviin valmisteisiin.

25 Tältä osin on otettava huomioon asetuksen N:o 804/68 tavoite, sen liitteessä mainitun, yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeen 2101 10 sanamuoto sekä kyseisen tariffinimikkeen rakenne.

26 Asetuksen N:o 804/68 17 artiklan 1 kohdan nojalla yksi maito- ja maitotuotealan yhteisen markkinajärjestelyn osatekijöistä on komission oikeus myöntää vientitukea niiden maitotuotteiden osalta, jotka myydään joko sellaisenaan tai jotka sisältyvät muiden tuotteiden koostumukseen. Maitotuotteiden kansainvälisen kaupan hintojen ja yhteisön hintojen välistä erotusta vastaavalla vientituella on tarkoitus tarvittaessa turvata yhteisön tuotteiden myynti maailmanmarkkinoilla.

27 Kahvista valmistettuihin tuotteisiin käytettyjen maitotuotteiden osalta on erityisesti todettava, että asetuksen N:o 804/68 liitteessä kuvataan yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10 kuuluvia tavaroita "Kahviin perustuviksi valmisteiksi" ja että siinä käytetään kyseisen alanimikkeen numerokoodista muotoa "2101 10:*stä*".

28 Tässä tariffin alanimikkeessä tehdään ero toisaalta kahviuutteiden, -esanssien ja -tiivisteiden sekä toisaalta valmisteiden välillä.

29 Asetuksen N:o 804/68 liitteessä tehtyä viittausta valmisteisiin voidaan selittää sillä, että vain valmisteisiin voi sisältyä maitotuotteita.

30 Valmisteita koskevan alanimikkeen osalta yhdistetyssä nimikkeistössä tehdään ero sellaisten valmisteiden, joissa ei ole lainkaan maitorasvaa, maitoproteiinia, sakkaroosia, isoglukoosia, glukoosia tai tärkkelystä taikka joissa on niitä vain vähän (koodi 2101 10 91), sekä muiden valmisteiden (koodi 2101 10 99) välillä eikä kahviin perustuvien valmisteiden sekä kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin perustuvien valmisteiden välillä.

31 Näin ollen asetuksen N:o 804/68 liitteessä olevaa mainintaa "2101 10:stä Kahviin perustuvat valmisteet" ei voida tulkita kirjaimellisesti siten, että se käsittäisi ainoastaan kahviin perustuvat valmisteet, vaan sillä päinvastoin on ymmärrettävä tarkoitettavan kaikkia valmisteita, jotka on valmistettu kahvituotteista ja joihin sisältyy maitotuotteita.

32 Asetuksen N:o 804/68 tällaista tulkintaa ei voida riitauttaa sillä perusteella, että maitotuotteiden osuus kahviuutteisiin, -esansseihin tai -tiivisteisiin perustuvien valmisteiden arvosta on vähäinen. Asetuksessa N:o 804/68 näet säädetään vain siitä,

että yhteisö voi myöntää vientitukia, eikä siinä ole mitään säännöstä, jonka mukaan vientitukea ei myönnettäisi, jos maitotuotteen osuus viedyn tuotteen arvosta ei ylitä tiettyä määrää.

33 Lisäksi on niin, että asetuksella N:o 804/68 voi olla tehokas vaikutus (effet utile) vain tällaisen tulkinnan perusteella. Asetuksen kyseiset säännökset menettäisivät merkityksensä, jos niitä olisi tulkittava siten, että niiden perusteella maitotuotteiden osalta voitaisiin myöntää vientitukea vain sellaisten kahviin perustuvien valmisteiden osalta, joita ei ole osoitettu olevan markkinoilla, kuten yhteisöjen tuomioistuimelle esitetyistä huomautuksista ilmenee.

34 Näin ollen asetuksen N:o 804/68 17 artiklan 1 kohtaa luettuna yhdessä kyseisen asetuksen liitteen kanssa, jossa viitataan yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10, sellaisena kuin se on vahvistettu asetuksen N:o 2658/87 liitteessä, sellaisena kuin kyseinen liite on muutettuna asetuksella N:o 2505/92, on tulkittava siten, että sen perusteella voidaan myöntää vientitukia sekä kahviin perustuviin valmisteisiin että kahviuutteisiin, -esansseihin ja -tiivisteisiin perustuviin valmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta.

35 Asetuksen N:o 804/68 tällainen tulkinta huomioon ottaen ei ole tarkasteltava tämän asetuksen pätevyyttä syrjintäkiellon periaatteen kannalta, kun tämän periaatteen loukkaamista koskeva väite perustuu sellaiseen tulkintaan, jonka mukaan asetuksen perusteella ei voitaisi myöntää vientitukea kahviuutteisiin, -esansseihin ja -tiivisteisiin perustuviin valmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta, vaikka sen perusteella voitaisiin myöntää vientitukia kahviin perustuviin valmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta; ei myöskään ole tarkasteltava niitä seurauksia, joita tämän asetuksen pätemättömyyden mahdollisella toteamisella olisi.

Kolmas kysymys

36 Tällä kysymyksellään kansallinen tuomioistuin kysyy lähinnä sitä, soveltuuko yhteisön tullikoodeksin 244 artikla vientitukien palauttamisvaatimuksiin.

37 Yhteisön tullikoodeksin 243 artiklan 1 kohdan ja 244 artiklan toisen kohdan sanamuodosta ilmenee, että henkilöillä on näissä säännöksissä säädetyn mukaisesti oikeus hakea muutosta tullilainsäädännön soveltamiseen liittyviin jäsenvaltioiden tulliviranomaisten päätöksiin.

38 Lisäksi yhteisön tullikoodeksin 161 artiklasta seuraa, että vientimenettelyssä yhteisötavara voidaan viedä yhteisön tullialueelta ja että siinä sovelletaan vientimuodollisuuksia, kauppapoliittiset toimenpiteet mukaan lukien, sekä vientitulleja.

39 Vientituet eivät ole osa tätä yhteisötavaroiden vientimenettelyä, vaan ne perustuvat niihin asetuksiin, joilla eri maataloustuotteiden osalta otetaan käyttöön yhteiset markkinajärjestelyt. Vientituilla on tarkoitus kattaa näiden tuotteiden kansainvälisen kaupan hintojen ja yhteisössä noudatettavien hintojen välinen erotus, jotta näiden tuotteiden vienti maailmanmarkkinoille olisi mahdollista samalla kun turvataan yhteisön tuottajien tulot. Nämä vientituet ovat näin ollen yhteisön sisäisiä hintoja koskevan yhteisen politiikan ulkoisia ilmentymiä, eikä niitä siis voida pitää yhteisön tullisäännöstön alaisuuteen kuuluvina toimenpiteinä.

40 Kolmanteen kysymykseen on näin ollen vastattava, ettei yhteisön tullikoodeksin 244 artikla sovellu vientitukien palauttamisvaatimuksiin.

Neljäs ennakkoratkaisukysymys

41 Kansallinen tuomioistuin esittää neljännen kysymyksen vain siinä tapauksessa, että vastaus kolmanteen kysymykseen on myöntävä.

42 Ottaen huomioon kolmanteen kysymykseen annettu kieltävä vastaus lausunnon antaminen neljännestä kysymyksestä raukeaa näin ollen.

Viides ennakkoratkaisukysymys

43 Viidennellä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin pyytää yhteisöjen tuomioistuinta lähinnä täsmentämään niitä arviointiperusteita, joiden perusteella se voi päättää kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanon lykkäämisestä, jos se epäilee päätöksen perusteena olevan yhteisön säädöksen pätevyyttä.

44 Tähän kysymykseen vastaamiseksi riittää, kun muistetaan, että asiassa C-465/93, Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. (I), 9.11.1995 antamassaan tuomiossa (Kok. 1995, s. I-3761) yhteisöjen tuomioistuin totesi, että kansallinen tuomioistuin voi antaa väliaikaismääräyksiä ainoastaan,

— jos kansallinen tuomioistuin epäilee vakavasti yhteisön säädöksen pätevyyttä ja jos se esittää tämän pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle, jos asia ei jo ole sen käsiteltävänä;

— jos asia on kiireellinen siksi, että väliaikaismääräykset ovat tarpeen, jottei niitä hakevalle asianosaiselle aiheudu vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa;

— jos kansallinen tuomioistuin ottaa asianmukaisesti huomioon yhteisön edun ja

— jos kansallinen tuomioistuin kaikkia näitä edellytyksiä arvioidessaan noudattaa päätöksiä, jotka yhteisöjen tuomioistuin tai yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt yhteisön säädöksen lainmukaisuudesta, tai määräystä, joka vastaavien välitoimien myöntämisestä on yhteisön tasolla annettu.

45 Komissio korostaa kuitenkin, että jotta yhteisön etu otetaan asianmukaisesti huomioon, kansallisen tuomioistuimen on väliaikaismääräysten antamista suunnitellessaan annettava sille yhteisön toimielimelle, joka on antanut sen säädöksen, jonka pätevyyttä epäillään, mahdollisuus esittää huomautuksensa asiasta.

46 Tältä osin on täsmennettävä, että kansallisen tuomioistuimen, jota väliaikaismääräyksiä koskevan hakemuksen yhteydessä on pyydetty arvioimaan yhteisön etua, on omien menettelytapasääntöjensä mukaisesti päätettävä, mikä on kaikkein asianmukaisin tapa hankkia kaikki hyödylliset tiedot kyseisestä yhteisön säädöksestä.

47 Viidenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että kansallinen tuomioistuin voi lykätä yhteisön säädökseen perustuvan kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanoa ainoastaan,

— jos kansallinen tuomioistuin epäilee vakavasti yhteisön säädöksen pätevyyttä ja jos se esittää tämän säädöksen pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle, jos asia ei jo ole sen käsiteltävänä;

— jos asia on kiireellinen siksi, että väliaikaismääräykset ovat tarpeen, jottei niitä hakevalle asianosaiselle aiheudu vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa;

— jos kansallinen tuomioistuin ottaa asianmukaisesti huomioon yhteisön edun; ja

— jos kansallinen tuomioistuin kaikkia näitä edellytyksiä arvioidessaan noudattaa päätöksiä, jotka yhteisöjen tuomioistuin tai yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt yhteisön säädöksen lainmukaisuudesta, tai määräystä, joka vastaavien välitoimien myöntämisestä on yhteisön tasolla annettu.

Kuudes ennakkoratkaisukysymys

48 Tällä ennakkoratkaisukysymyksellään kansallinen tuomioistuin haluaa lähinnä tietää, onko se, että kansallinen tuomioistuin, joka on määrännyt kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanon lykättäväksi ja joka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen tämän päätöksen perusteena olevan yhteisön säädöksen pätevyydestä, sallii sen, että sen päätökseen haetaan muutosta, ristiriidassa perustamissopimuksen 177 artiklan toisen kohdan kanssa.

49 Jotta tähän kysymykseen voitaisiin antaa hyödyllinen vastaus, on tarkasteltava, onko kansallinen säännös, jonka nojalla voidaan hakea muutosta tällaiseen päätökseen, sopusoinnussa toisaalta sen kanssa, että kansallisen tuomioistuimen, joka katsoo, että jokin yhteisön oikeuden säädös on pätemätön, on saatettava kysymys yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi, ja toisaalta sen kanssa, että kaikilla kansallisilla tuomioistuimilla on 177 artiklan nojalla oikeus saattaa tämä kysymys yhteisöjen tuomioistuimen ratkaistavaksi.

50 Yhdistetyissä asioissa C-143/88 ja C-92/89, Zuckerfabrik Süderdithmarschen ja Zuckerfabrik Soest, 21.2.1991 annetusta tuomiosta (Kok. 1991, s. I-415) sekä edellä mainitussa asiassa Atlanta Fruchthandelsgesellschaft ym. (I) annetusta tuomiosta seuraa, että silloin kun kansallinen tuomioistuin lykkää sellaisen kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanoa, joka on tehty sellaisen yhteisön säädöksen perusteella, jonka pätevyys on riitautettu, sen velvollisuutena on esittää yhteisöjen tuomioistuimelle kyseisen säädöksen pätevyyttä koskeva ennakkoratkaisukysymys.

51 Tämä velvollisuus perustuu siihen, että on tarpeen taata yhteisön oikeuden yhdenmukainen soveltaminen ja turvata yhteisöjen tuomioistuimen yksinomainen toimivalta ratkaista yhteisön oikeuden säädöksen pätevyyttä koskeva kysymys.

52 Mahdollisuudella hakea muutosta kansallisen tuomioistuimen päätökseen ei kuitenkaan ole vaikutusta näiden vaatimusten noudattamisen kannalta. Jos tätä päätöstä näet pitäisi muutoksenhaun johdosta muuttaa tai jos se pitäisi kumota, ennakkoratkaisumenettely jäisi kohteetta ja yhteisön oikeutta olisi sovellettava täysimääräisesti.

53 Lisäksi on niin, että kansallinen menettelytapasääntö, jossa säädetään tällaisesta mahdollisuudesta, ei estä sitä, että asian viimeisessä vaiheessa ratkaiseva tuomioistuin, jonka on perustamissopimuksen 177 artiklan kolmannen kohdan mukaan esitettävä ennakkoratkaisukysymys, esittää ennakkoratkaisupyynnön, jos sillä on epäilyjä yhteisön oikeuden tulkinnan tai pätevyyden suhteen.

54 Kuudenteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että perustamissopimuksen 177 artiklan toisen kohdan vastaista ei ole se, että kansallinen tuomioistuin, joka on määrännyt kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanon lykättäväksi ja joka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen tämän päätöksen perusteena olevan yhteisön säädöksen pätevyydestä, sallii sen, että sen päätökseen haetaan muutosta.

Oikeudenkäyntikulut

55 Yhteisöjen tuomioistuimelle huomautuksensa esittäneille Euroopan unionin neuvostolle ja Euroopan yhteisöjen komissiolle aiheutuneita oikeudenkäyntikuluja ei voida määrätä korvattaviksi. Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on ratkaissut Finanzgericht Hamburgin 21.9.1997 tekemällään päätöksellä esittämät kysymykset seuraavasti:

1) **Maito- ja maitotuotealan yhteisestä markkinajärjestelystä 27 päivänä kesäkuuta 1968 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 804/68 17 artiklan 1 kohtaa, sellaisena kuin kyseinen asetus oli muutettuna 22 päivänä joulukuuta 1987 annetulla neuvoston asetuksella (ETY) N:o 3904/87 (EYVL L 370, s. 1), kun kyseistä 17 artiklan 1 kohtaa luetaan yhdessä asetuksen liitteen kanssa, jossa viitataan yhdistetyn nimikkeistön alanimikkeeseen 2101 10, sellaisena kuin kyseinen nimikkeistö oli vahvistettuna tariffi- ja tilastonimikkeistöstä ja yhteisestä tullitariffista 23 päivänä heinäkuuta 1987 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2658/87 liitteessä, sellaisena kuin kyseinen asetus oli muutettuna 14 päivänä heinäkuuta 1992 annetulla komission asetuksella (ETY) N:o 2505/92, on tulkittava siten, että sen perusteella voidaan myöntää vientitukea sekä kahviin perustuviin valmisteisiin että kahviuutteisiin, -esansseihin ja -tiivisteisiin perustuviin valmisteisiin sisältyvien maitotuotteiden osalta.**

2) **Yhteisön tullikoodeksista 12 päivänä lokakuuta 1992 annetun neuvoston asetuksen (ETY) N:o 2913/92 244 artikla ei sovellu vientitukien palauttamisvaatimuksiin.**

3) **Kansallinen tuomioistuin voi lykätä yhteisön säädökseen perustuvan kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanoa ainoastaan,**

   — **jos kansallinen tuomioistuin epäilee vakavasti yhteisön säädöksen pätevyyttä ja jos se esittää tämän säädöksen pätevyyttä koskevan ennakkoratkaisukysymyksen yhteisöjen tuomioistuimelle, jos asia ei jo ole sen käsiteltävänä;**

— jos asia on kiireellinen siksi, että väliaikaismääräykset ovat tarpeen, jottei niitä hakevalle asianosaiselle aiheudu vakavaa ja korjaamatonta vahinkoa;

— jos kansallinen tuomioistuin ottaa asianmukaisesti huomioon yhteisön edun; ja

— jos kansallinen tuomioistuin kaikkia näitä edellytyksiä arvioidessaan noudattaa päätöksiä, jotka yhteisöjen tuomioistuin tai yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuin on tehnyt yhteisön säädöksen lainmukaisuudesta, tai määräystä, joka vastaavien välitoimien myöntämisestä on yhteisön tasolla annettu.

4) EY:n perustamissopimuksen 177 artiklan toisen kohdan vastaista ei ole se, että kansallinen tuomioistuin, joka on määrännyt kansallisen hallintopäätöksen täytäntöönpanon lykättäväksi ja joka on esittänyt yhteisöjen tuomioistuimelle ennakkoratkaisukysymyksen tämän päätöksen perusteena olevan yhteisön säädöksen pätevyydestä, sallii sen, että sen päätöksestä valitetaan.

Rodríguez Iglesias Murray Sevón Kapteyn

Gulmann Edward Puissochet Hirsch

Jann Ragnemalm Schintgen

Julistettiin Luxemburgissa 17 päivänä heinäkuuta 1997.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti